Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Uusiutuvan energian RED III- direktiivin täytäntöönpano

HE 42/2025 vp

Ympäristövaliokunta 7.5.2025

Lainsäädäntöneuvos Piia Kähkölä, ympäristöministeriö

Hallituksen esityksen tausta

- Uusiutuvan energian lupamenettelylaki (1145/2020) annettiin 17.12.2020 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 (*RED II -direktiivi*) täytäntöönpanemiseksi
- Tällä hallituksen esityksellä tehtäisiin kansalliseen lainsäädäntöön RED II –direktiivin muutosdirektiivin eli RED III –direktiivin lupamenettelyä koskevien artiklojen edellyttämät muutokset
- Muutoksia esitetään pääasiassa uusiutuvan energian lupamenettelylakiin, lisäksi myös luonnonsuojelulakiin ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin
- RED III –direktiivin lupamenettelyä koskevien artiklojen täytäntöönpanon määräaika oli 1.7.2024, minkä seurauksena komissio on käynnistänyt Suomea vastaan direktiivin täytäntöönpanon viivästymistä koskevan rikkomusmenettelyn

RED III -direktiivin edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön

- Lupamenettelyitä koskevat **määräajat**
  - Soveltamisala
  - Laskemissäännöt
  - Pituus
- **Yhteyspisteviranomaisen** rooli
- Uusiutuvan energian **nopean kehittämisen alueet**
- Muut erityissäännökset

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Määräajat

Lupamenettelyiden määräajat uusiutuvan energian lupamenettelylaissa

- Määräaikojen **soveltamisalaa** esitetään laajennettavaksi
  - Määräajat kattaisivat jatkossa sähköä tuottavien uusiutuvan energian voimalaitosten lisäksi myös muut uusiutuvan energian tuotantolaitokset
  - Lisäksi kansallisessa lainsäädännössä oleva uusiutuvan energian tuotantolaitoksen määritelmä esitetään muutettavaksi kattamaan ainoastaan pelkkää uusiutuvaa energiaa tuottavat laitokset
- Määräaikojen **laskemisääntöjä** esitetään muutettaviksi
  - Määräajat kattaisivat kaikki hallinnolliset vaiheet lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta alkaen (vrt. voimassa olevan lain mukainen vireilletulosta alkaen)
  - Lisäksi lisättäisiin kokonaan uusi määräaika lupahakemuksen täydelliseksi toteamista koskien (30/45 pv)

Määräaikojen pituuksien muutoksia

Hanketyyppi	Uusi määräaika	Vanha määräaika
Maa-alueilla toteutettavat hankkeet	2 v (+ 6 kk)	2 v (+ 1 v)
Merialueilla toteutettavat hankkeet	3 v (+ 6 kk)	2 v (+ 1 v)
Voimalaitosten päivittäminen ja alle 150 kW uudet laitokset	12 kk (+ 3 kk)	12 kk (+ 1 v)
Merellä sijaitsevat voimalaitosten päivittäminen ja alle 150 kW uudet laitokset	2 v (+ 3 kk)	12 kk (+ 1 v)
Nopean kehittämisen alueilla: maa-alueiden hankkeet	12 kk (+ 6 kk)	-
Nopean kehittämisen alueilla: merialueiden hankkeet	2 v (+ 6 kk)	-
Nopean kehittämisen alueilla: voimalaitosten päivittäminen ja alle 150 kW uudet laitokset	6 kk (+ 3 kk)	-
Nopean kehittämisen alueilla: merituulivoiman päivittäminen ja alle 150 kW uudet merituulivoimalaitokset	12 kk (+ 6 kk)	-
Teholtaan enintään 11 kW aurinkoenergialaitteiden asentaminen	1 kk	-
Muiden aurinkoenergialaitteiden asentaminen olemassa oleviin tai tuleviin rakenteisiin	3 kk	-
Alle 50 MW lämpöpumppujen (pl. maalämpöpumput) asentaminen	1 kk	-
Alle 50 MW maalämpöpumppujen asentaminen	3 kk	-

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Yhteyspisteviranomainen

Yhteyspisteviranomaisen rooli

- Uusiutuvan energian yhteyspisteviranomaisen tulisi jatkossa **varmistaa** määräaikojen noudattaminen
  - Voimassa olevassa laissa velvoite *seurata* määräaikoja
  - Varmistaminen tapahtuisi ennakollisella neuvonnalla mm. auttamalla hankkeen toteuttajaa ymmärtämään lupamenettelyjen kannalta merkityksellisiä hallinnollisia seikkoja sekä tarvittaessa avustamalla toimivaltaisia viranomaisia sopimaan yksittäisten menettelyjen käsittelyn ajankohdista
- Tehtävä on osa Lupa- ja valvontaviraston laajempaa yhteyspisteviranomaisen toimintaa, jota koskevia säännösehdotuksia on eduskunnalle samaan aikaan annetussa hallituksen esityksessä laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/2025 vp)
  - Myös tästä esityksestä yhteyspisteviranomaiselle aiheutuvat voimavaratarpeet on käsitelty esityksen 41/2025 yhteydessä
- Esityksessä ei esitetä sanktioita yhteyspisteviranomaiselle tai lupaviranomaiselle määräaikojen ylittymisestä

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet

Alueiden säädöstausta direktiivin 15 c artiklassa

- Jäsenvaltioiden tulee nimetä alueita, joilla yhdestä tai useammasta uusiutuvan energian muodosta **ei ole odotettavissa merkittäviä ympäristövaikutuksia**
  - Etusijalla **rakennetut** pinnat, liikenneinfra, teollisuusalueet, kaivosalueet jne.
  - Natura 2000 -alueet, **luonnonsuojelu**alueet, lintujen ja merinisäkkäisen tärkeät muuttoreitit jne. jätettävä automaattisesti ulkopuolelle
- Alueiden nimeämispäätöksistä tehtävä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointi (**SOVA**)
- Päätöksessä määriteltävä kutakin yksittäistä nopean kehittämisen aluetta koskien haitallisten ympäristövaikutusten **lieventämistoimenpiteet,** joilla alueella toteutettavien hankkeiden haitalliset ympäristövaikutukset voidaan välttää tai niitä voidaan merkittävästi vähentää

Nopean kehittämisen alueiden erityissääntely

- Lupamenettelyillä **lyhyemmät määräajat** kuin muilla alueilla (6/**12**/24 kk)
  - Hankkeet, jotka noudattavat kyseiselle alueelle asetettuja ympäristövaikutusten lieventämistoimenpiteitä
- **Vapautus** YVA-menettelystä ja Natura-arvioinnista tietyin edellytyksin
  - Direktiivissä erikseen määritetyt UE-hanketyypit (mm. tuulivoima, vesivoima, aurinkovoima)
  - Hanke noudattaa kyseiselle nopean kehittämisen alueelle asetettuja ympäristövaikutusten lieventämistoimenpiteitä
  - Hanke ei todennäköisesti aiheuta merkittäviä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia
- YVAsta ja Natura-arvioinnista vapautetuille hankkeille erityinen **seulontamenettely**
  - Aiheutuuko erittäin todennäköisiä merkittäviä ennakoimattomia haittavaikutuksia?
  - Aiheutuuko rajat ylittäviä vaikutuksia?
  - Mikäli ennakoimattomia haittavaikutuksia ilmenee, tulee tehdä YVA tai Natura-arviointi tarvittaessa

Nopean kehittämisen alueet Suomessa

- **Lupa- ja valvontavirasto** nimeäisi alueet **kuntien esitysten perusteella**
  - Lupa- ja valvontavirasto lähettäisi kunnille pyynnön tehdä alueita koskevia esityksiä, pyynnössä määritettäisiin se, minkä tyyppisistä alueista esityksiä haetaan
- Alueiden nimeämistä koskeva säännös olisi teknologianeutraali, mutta perusteluissa tarkennettu, että ensimmäisen päätöksen olisi tarkoitus koskea **aurinkoenergiaa**
- Nimettävien **alueiden ulkopuolelle** tulisi jättää
  - RED III –direktiiviin perustuen luontoarvojen näkökulmasta merkittävät alueet
  - Hallitusohjelmaan perustuen alueet, jotka koostuvat merkittävissä määrin tuottavasta metsämaasta tai ruoantuotannossa olevista pelloista sekä ojittamattomat luonnontilaiset suoalueet
- Alueiden nimeämispäätöksessä tulisi määritellä **uusiutuvan energian muoto**, jota varten alue nimetään sekä alueella noudatettavat haitallisten ympäristövaikutusten **lieventämistoimenpiteet**

Ympäristövaikutusten arviointi nopean kehittämisen alueilla

- Nopean kehittämisen alueilla toteutettavat hankkeet **vapautuisivat** YVA-menettelyn ja Natura-arvioinnin tekemiseltä silloin, kun
  - Niissä **noudatetaan** nopean kehittämisen alueen nimeämispäätöksessä määriteltyjä haitallisten ympäristövaikutusten **lieventämistoimenpiteitä**, ja
  - Niistä ei aiheudu valtioiden **rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia**
- Kansallisessa laissa yksilöitäisiin YVA-direktiiviin tehtävällä viittauksella hanketyypit, jotka ympäristöarviointeja koskevan vapautuksen piiriin voivat päästä
  - Vesi-, tuuli-, aurinkovoima

Ympäristövaikutusten arviointi nopean kehittämisen alueilla

- Seulontamenettelyn toteuttaisi **Lupa- ja valvontavirasto**
  - Ainoastaan ne hankkeet, jotka nopean kehittämisen alueen ulkopuolella edellyttäisivät YVA-menettelyä tai Natura-arviointia
- Seulontamenettelystä annettaisiin hallintopäätös
  - Jos seulonta osoittaisi hankkeen aiheuttavan erittäin todennäköisiä merkittäviä ennakoimattomia ympäristövaikutuksia, hanke alistettaisiin normaalisti YVA-menettelyyn ja Natura-arviointiin
  - Päätökseen voisi hakea muutosta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetyn lisäksi ympäristö- tai luonnonsuojelujärjestöt

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Muita RED III -direktiivin edellyttämiä muutoksia

YVA-menettelyä koskevia erityissäännöksiä

- YVA-menettelyä koskeva **vapautus tietyille aurinkoenergialaitteille**
  - Nykyisessä YVA-lain soveltamiskäytännössä tällaiset laitteet eivät muutenkaan edellytä YVA-menettelyä
- Uusiutuvan energian voimalaitoksen päivittämishankkeesta tai uusiutuvan energian voimalaitoksen verkkoon liittämisen edellyttämä verkkoinfrastruktuurin vahvistamisesta tehtävä **YVA-menettely kohdennettava** ainoastaan hankkeen päivittämisen tai vahvistamisen vaikutuksiin
  - Nykyisessä YVA-lain soveltamiskäytännössä muutoshankkeiden YVAssa arvioidaan muutoksen vaikutuksia

Aurinkoenergialaitteiden asentamista koskeva hiljainen hyväksyntä

- Teholtaan enintään 11 kilowatin aurinkoenergialaitteen asentamista koskeva hakemus katsottaisiin hyväksytyksi, jos toimivaltainen lupaviranomainen ei ole antanut hakemukseen vastausta kuukauden kuluessa lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta
- Kansallisena lisäsääntelynä ehdotetaan perustuslainmukaisuuden varmistamiseksi
  - Velvoite antaa hakijalle asiakirja, joka osoittaa hyväksytyksi tulemisen
  - Velvoite antaa asiakirja tiedoksi
  - Oikeus hakea myönnetyksi tulleeseen lupaan muutosta asiakirjan tiedoksiantamisen jälkeen
  - Toimivaltaiselle lupaviranomaiselle oikeus kumota hiljaisesti hyväksytyksi tullut lupa mikäli se on esimerkiksi rakentamislain vastainen
  - Oikeus hakea muutosta kumoamista koskevaan päätökseen